

24. Kvartér

Sborník abstraktů

*Lucie Kleprlíková, Jaroslav Šamánek, Tomáš
Turek, Gabriela Calábková, Martin Ivanov
(eds)*

30. listopadu 2018

ÚGV PrF Masarykova univerzita

Ústav geologických věd Přírodovědecké fakulty MU

a

Česká geologická společnost

Konference 24. Kwartér 24th Quaternary Conference

Sborník abstraktů

Book of Abstracts

30. listopadu 2018

November 30th 2018

Brno 2018

MUNI
PRESS

Editoři: Lucie Kleprlíková, Jaroslav Šamánek, Tomáš Turek, Gabriela Calábková, Martin Ivanov

Příspěvky nejsou recenzovány, za jejich obsahovou i formální správnost odpovídají autoři.

Fotografie na přední straně: © M. Hanáček – Morény z malé doby ledové na úpatí pohoří budovaného paleozoickými karbonáty na Špicberkách.

Vydala Masarykova univerzita

Žerotínovo náměstí 617/9, 601 77 Brno

1. Vydání 2018

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-9114-6

Fosilny záznam mäkkýšov z lokality Veľký Grob (Úľanská mokraď)

PETER PIŠÚT¹, TOMÁŠ ČEJKA², ŠÁRKA HORÁČKOVÁ³, JURAJ PROCHÁZKA¹, M. ČAVOJEC¹

¹Prírodovedecká fakulta UK Bratislava, Katedra fyzickej geografie a geoekológie, Ilkovičova 6, 842 15 Mlynská dolina, Bratislava 4, Slovensko, peter.pisut@uniba.sk; juraj.prochazka@uniba.sk,

²Botanický ústav CBRB SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava, tomas.cejka@savba.sk

³Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava, sarka.horackova@gmail.com;

V predkladanom príspevku prezentujeme výsledky analýzy paleozáznamu mäkkýšov (*Mollusca*) z kalcitrofného topogénneho rašeliniska pri obci Veľký Grob (JZ Slovensko). Historicky išlo o jedno z najväčších slatinných rašelinísk na území Slovenska, známe ako močiar Č á d e k. Mokraď vyplňa priestor tektonicky podmienenej depresie tvaru zálivu na okraji Podunajskej nížiny. Pôvodné slatiny sa rozprestierali v dĺžke 14 km od obce Blatné až po Sládkovičovo. Ich zvyšky sú dnes súčasťou Chráneného vtáčieho územia Úľanská mokraď. Minerotrofné rašelinisko je dotované malokarpatskými potokmi, pretekajúcimi sprašovým územím Trnavskej pahorkatiny. Sytené je aj podzemnými vodami Dunaja (presnejšie ramena Čierna voda), odkiaľ sem zasahovali aj veľké povodne. Systematické odvodnenie mokrade sa začalo už 18. storočí (Horáčková a kol. 2018). V 20. storočí rozsiahle plochy rašeliny vyťažili, čím vznikli súčasné sekundárne jazerá. Vrstvy slatinnej rašeliny sa podnes najlepšie zachovali v zúženom páse medzi Veľkým Grobom a Pustými Úľanmi.

Pri umelej vodnej ploche a 0,4 km od úpätia sprašovej pseudoterasy JV od obce Veľký Grob je situovaná aj skúmaná lokalita (48° 14' 48,48'' S, 17° 31' 0,35'' V). Z profilu o hĺbke 210 cm bolo celkove odobratých 37 vzoriek, z ktorých sa preplavením získali úlomky, celé ulity a operkulá *Mollusca* (vrátane ojedinelých semien rastlín). Paleoekologický záznam obsahuje bohatú fosilnú malakofaunu v celom vzorkovanom profile – spolu až 10 213 ks exemplárov, patriacich k 37 vodným a 23 suchozemským taxónom. Všetky schránky mäkkýšov boli fosilné. Počet druhov vo vzorkách dosahoval do 30 (= vzorka z hĺbky 60 – 70 cm), počet ulít kolísal od 1 do 1 343 ks (125 – 130 cm). Vrchnú polovicu profilu (0 – 100 cm) tvorila slatinná rašelina, ktorá po odvodnení sčasti zmineralizovala na tmavohnedý *humolit* (sensu Societas Pedologica Slovaca, 2014). V súčasnosti má úplne minerálny charakter aj molický humusový Amč-horizont (pôdnym taxónom je čiernica organozemná; *Histic Mollic Fluvisol* v klasifikácii WRB). V spodnej polovici profilu bola stratifikácia sedimentov pestrejšia vďaka prepláskom ílu.

V nadväznosti na prvé zhodnotenie (Horáčková, 2018) sme na základe počtu ulít, druhovej skladby tanatocenózy, dvoch AMS rádiouhlíkových dát (CAIS Radiocarbon Laboratory, USA) i s pomocou PCA (Polpal) rozdelili skúmaný profil do 4 malakozoologických zón. Celkove v ňom prevládali vodné druhy mäkkýšov a terestrické ulitníky s afinitou k vodnému prostrediu. Spodnú časť profilu (130 - 210 cm) charakterizuje nízky priemerný počet exemplárov vo vzorkách (11 - medián), hoci počet druhov vo včasnem holocéne zrejme s rozvojom vegetácie kontinuálne stúpal. V strednej časti profilu od hĺbky 125 – 130 cm, datovanej do preboreálu (8 990 BP uncal.) narástol počet ulít vo vzorkách zhruba desaťnásobne (medián = 168), čo však zároveň poukazuje aj na možný hyát v sedimentácii. Najviac ulít obsahovali vzorky z hĺbky 0 – 50 cm (vrchný holocén; medián: 623).